

Article Arrival : 05/02/2021

Published : 17.04.2021

Doi Number <http://dx.doi.org/10.26449/sssj.3170>Reference Avcı, Z. & Çakırer, H.S. (2021). "2018-2019 Eğitim Öğretim Yılında Yayımlanan İlköğretim Müzik Ders Kitaplarında Türk Halk Müziği Öğelerine Yer Verilme Durumu Öğretim Elemanı Görüşleri" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:7, Issue:81; pp:1797-1810

2018-2019 EĞİTİM ÖĞRETİM YILINDA YAYIMLANAN İLKÖĞRETİM MÜZİK DERS KİTAPLARINDA TÜRK HALK MÜZİĞİ ÖĞELERİNE YER VERİLME DURUMU ÖĞRETİM ELEMANI GÖRÜŞLERİ

Placement Status Teacher Views To Turkish Folk Music Items Published In 2018-2019 Educational Year For Primary Education Music Course Books

Müzik Öğretmeni Zülfükar AVCI

Osman Gazi Ortaokulu, Konya/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3654-4574>

Doç.Dr. H. Serdar ÇAKIRER

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi Bölümü, Konya/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0070-6287>

ÖZET

Bu çalışmada binlerce yıllık tarihi derinliği ile kendine has tavrı ve üslubu olan Türk halk müziğinin İlköğretim ders kitaplarında yer almasının önemi ve kazançları açılarından yaklaşılarak ortaokul ders kitaplarının incelenmesi gerçekleştirilmiş ve İlköğretim ders kitaplarında Türk halk müziğine yer verilme durumu incelenmiştir. Konu ile ilgili olarak Konya ili Meram ilçesindeki müzik öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Elde edilen bulgular doğrultusunda;

İlköğretim müzik ders kitaplarındaki Türk halk müziği ile ilgili nazari bilginin yetersiz olduğu, Türk halk müziğinin tarihsel sürecine değinilmediği, ilköğretim müzik ders kitaplarında, yöresel çeşitliliğe dikkat edilerek halk türkülerine yer verilmesi gerektiği, ilköğretim kitaplarında, Türk halk müziğine bütün unsurlarıyla öğrenci yaş ve algı düzeyleri dikkat edilerek yer verilmesi gerektiği, ilköğretim öğrencilerine kültürel değerleri tanıtmaya ve kazandırma yolunda Türk halk müziğinin önemli bir payının olduğu, kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarımı açısından bakarsak, ilköğretim müzik ders kitaplarında Türk halk müziği öğelerine belirli bir düzen içerisinde yer verilmesinin zorunluluğu ve bu konuda öğrencilerin ilgi ve dikkatlerinin çekilmesi gerektiği sonuçlarına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim, Türk halk müziği, eğitim, ders kitapları, kültür.

ABSTRACT

In this study, the examination of secondary school textbooks has been performed and the status of Turkish folk music in primary textbooks has been investigated by approaching the importance and advantages of inclusion of the Turkish folk music having a specific attitude and style with its historical depth of thousands of years in the elementary education textbooks. The opinions of the music teachers in the Meram County of Konya City have been asked in respect thereof. In accordance with the obtained it is concluded that;

The theoretical knowledge related to Turkish folk music in primary music textbooks is insufficient, the historical process of Turkish folk music is not referred, the folk songs should be included in the elementary education music textbooks by considering the local diversity, the Turkish folk music should be included in the elementary education textbooks together with all the elements by considering the age and perception levels of the students, the Turkish folk music plays an important role in the way of introduction and acquisition of cultural values to elementary school students, the necessity for the inclusion of Turkish folk music elements in a certain way in the elementary education music textbooks and the arousal of interest and attraction of the attention of the students was required in terms of transferring cultural values to future generations.

Key Words: Elementary Education, Turkish Folk Music, Education, Textbooks, Culture

1. GİRİŞ

Toplumların varoluş süreci içerisinde edindiği kazanımlar yani kültürel birikimler ait oldukları toplumların genlerini oluşturmaktadır. Bu kazanımların gelecek kuşaklara sağlıklı bir şekilde aktarılması topluluklar açısından hayati öneme sahiptir. Eğitimin her kademesinde bu doğrultuda bilinçli bir şekilde ilerlemek gerekmektedir.

Toplumlar, kültürel varlıklarının devamını sağlamak amacıyla, kendi kültürünü yeni nesillere aktarabilmek için arayışlara yönelmiştir. Bu yönelimler sonucunda bireylerin evrensel ve bireysel özelliklerini inceleyerek bireyleri kültürlemede ne tür yöntemlerin uygulanması gerektiği konusunda çeşitli fikirler geliştirmişlerdir. Kültürlemenin gereğini önemsemekle birlikte, toplumlar kültürlemeyi planlı ve amaçlı olarak gerçekleştirmek istemişlerdir. Böylece, toplumlarda kültürleme işleminin bilinçli bir şekilde yapılması sonucu eğitim ortaya çıkmıştır. Demirel'e (2003:24) göre; "eğitim, kültürlemenin planlı ve amaçlı olarak yapılan kısmıdır". Geniş anlamıyla eğitim bilinçli, amaçlı ve istendik kültürlenme, kültürleme ve kültürleşme sürecidir(Uçan,2005:7). Çağdaş bir eğitim - öğretim çizgisi oluşturma yolunda gerekli olan adımları atabilmek için, ilköğretim ilkelerini ve ilköğretim kurumlarının işlevlerini özümsemek gerekmektedir. Ancak bu yolla kendi öz değerlerine yaslanan ve bu edindiği güçle geleceğe ışık tutabilecek bireyler kazandırılabilir mükündür.

Çağdaş eğitim anlayışı, eğitim sürecinden geçen bireylerin çok yönlü olarak eğitilmesini, kültürlenmesini, gelişmesini ve bilinçlenmesini amaçlamaktadır. Uçan'a (2005) göre "Eğitim; bilim, teknik ve sanatın her üçünü de kapsayan bir içerikle düzenlenerek, bireyleri ve toplumları biçimlendirme, yönlendirme, değiştirme, geliştirme ve yetkinleştirmede en etkili süreç niteliğini kazanır. Böyle bir eğitim, bireyi biyopsişik, toplumsal ve kültürel boyutlarıyla, bedensel, bilişsel, duyuşsal ve devinışsel davranış yapılarıyla dengeli bir bütün olarak en uygun ve en ileri düzeyde yetiştirmeyi amaçlar. Sanat eğitimi bu amaca dönük eğitim sürecinin üç ana bileşeninden biridir. Müzik eğitimi ise, çeşitli kollara ayrılan sanat eğitiminin başlıca dallarından birini oluşturur."

Müzik eğitiminin önemi ve gerekliliği her dönemde gün yüzüne çıkmıştır. Bu önem ve gereklilik doğrultusunda dönemin düşünürleri müzik ve müzik eğitiminin bireyin gelişim sürecine değer katacağı görüşünde birleşmişlerdir.

Sokrates (İ.Ö. 469-399)' e göre müzik, eğitimlerin en

Üstünüdür (Çetinkaya,1995:12).

Platon (Eflatun) (İ.Ö. 428-348) müziğin, insan ruhunu sakinleştiren bir sanat olduğunu ve müzik eğitiminin ise erdemli bir insan yetiştirmede önemli rol oynadığını vurgulamaktadır (Kaplan,2008:19).

Aristoteles (İ.Ö. 384-322) tarafından, müziğin eğitimin aracı olduğu ve ruhun tutkularından temizlenmesi (katharsis) için gerekli olduğu, bu yolla da kişiliğin oluşmasında önemli bir etken olduğu ortaya konmaktadır (Kaplan,2008:19).

Müzik eğitimi sadece genel müzik kültürü edinmeyi amaçlamakla kalmayıp, aynı zamanda eğitim çağındaki bireyler için diğer disiplinlerin eğitiminde etkili bir öğretim - öğrenme yöntemi ve biyo - psiko - sosyal bir canlı olan insan için de etkili bir kendini ifade etme aracıdır. Bireylere kendini müzikle ifade etme fırsatının verilmesi, diğer pek çok yöntemlerden daha etkili olabilmektedir. Çünkü hiçbir sanat alanı müzik kadar yaşantımızla iç içe ve bizleri kuşatıcı değildir(Aksu, 2010: 73).

Çocukların yaşantılarında olmayan müziklerle ele alınan okul müziği uygulamaları, amaçlanan hedeflere ulaşmadığı bilinmektedir(Aksu, 2010: 76). Bu ve yukarıdaki bilgiler ışığında eğitim - öğretim içerisinde halk müziği öğelerine yer verilme önemi ve gerekliliği gün yüzüne çıkmaktadır.

Bu bağlamda araştırmanın problem cümlesi şu şekilde oluşmaktadır. İlköğretim müzik ders kitaplarında Türk halk müziği öğelerine ne düzeyde yer verilmiştir?

Araştırmada problem cümlesine şu alt başlıklar ile cevap aranmaya çalışılacaktır.

- ✓ İlköğretim müzik ders kitaplarında Türk halk müziği tanımsal ve tarihsel süreç olarak ele alınmış mıdır?
- ✓ İlköğretim müzik ders kitaplarındaki türkü seçiminde yöresel çeşitliliğe özen gösterilmiş midir?

- ✓ İlköğretim müzik ders kitaplarında Türk halk müziğine ait sözlü ve sözsüz eslere ne düzeyde yer verilmiştir?
- ✓ İlköğretim müzik ders kitaplarında Türk halk müziği çalgılarına yer verilmiş midir?

2. YÖNTEM

Bu araştırmada, 2018-2019 eğitim öğretim yılında yayımlanan ilköğretim müzik ders kitaplarında Türk halk müziği öğelerine yer verilme durumunu betimlemeye yönelik, kaynak tarama ve görüşme modeline uygun betimsel bir yol izlenmiştir.

Araştırmada öğretmen görüşlerini incelemek amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım, Şimşek 2008: 39). Nitel araştırma yöntemi ile katılımcıların bireysel algılarını, deneyimlerini ve bakış açılarını doğrudan öğrenme imkanı sağlanmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009). Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum (örnek olay) çalışması tercih edilmiştir. Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Bu yolla bir duruma ilişkin etkenler bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım, Şimşek 2008: 77).

2.1. Veri Toplama ve Analizi

Araştırmada veriler 2018-2019 eğitim öğretim yılı yılında kullanılan ilköğretim müzik ders kitapları ve bu alanda eğitim veren müzik öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu araştırmanın örneklemini ortaokul düzeyi ders kitapları ve Konya ili Meram ilçesinde eğitim vermekte olan müzik öğretmenleri oluşturmaktadır.

Araştırmacı tarafından geliştirilerek açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme formu aracılığıyla yapılan yarı - yapılandırılmış görüşmeler, bu araştırma sürecinde verilerin elde edilmesinde kullanılmıştır. Bu kapsamda uzman kişilerin konu ile ilgili görüşlerinin alınması amacıyla 17 sorudan oluşan bir görüşme formu hazırlanmış ve görüşme formunun yapı ve içerik olarak uygunluğu 3 uzmana kontrol ettirilmiştir. Görüşme formunun uygunluğu onaylandıktan sonra Konya ili Meram ilçesinde görevli müzik öğretmenlerine ulaşılmaya çalışılmış ve 10 müzik öğretmeni ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan müzik öğretmenlerinin kimlik bilgileri gizli tutulmuştur. Araştırmada elde edilen veriler toplandıktan sonra betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiş, elde edilen sonuçlar bulgular kısmında verilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Birinci alt probleme ait bulgular

- ✓ Türk halk müziğinin tanımsal ve tarihsel süreç olarak ele alınma durumuna 5. ve 7. sınıflar müzik ders kitaplarında yer verilmediği; 6. ve 8.sınıflar müzik ders kitaplarında ise Türk halk müziğinin tanımsal olarak yer aldığı, fakat tarihsel sürece değinilmediği gözlemlenmektedir.
- ✓ Türk halk müziğinin tanımsal ve tarihsel süreç olarak, öğrenci düzeyine uygun gerekli ve yeterli bilgi aktarımı gerçekleştirilmemesi, Türk halk müziği öge aktarımında eksiklikler oluşturmaktadır.

3.2. İkinci alt probleme Ait Bulgular

- ✓ 5. Sınıflar müzik ders kitabında Bayburt, Van, Rize, Diyarbakır, Tokat, Tekirdağ, Trabzon, Bingöl, Muş ve Bursa türkülerine yer verilerek yöresel çeşitlilik sağlanmaya çalışıldığı, fakat İç Anadolu, Ege ve Akdeniz bölgelerine ait türkülere yer verilmediği gözlemlenmektedir.
- ✓ 6. Sınıflar müzik ders kitabında Aydın / Nazilli, Muğla / Ula, Trabzon, Kırşehir, Kastamonu / Tosya, Kastamonu, Çanakkale / Biga, Rumeli, Kars ve Denizli türkülerine yer verilmiştir. Doğu, Güneydoğu ve Akdeniz bölgelerine ait türkülere yer verilmemiştir.
- ✓ 7. Sınıflar müzik ders kitabında Erzurum, Rumeli, Rize, Van, Sivas, Kerkük, Kırklareli, Muş, Bitlis, Erzincan, Diyarbakır, Burdur, Şanlıurfa ve Kırşehir türkülleri yer almaktadır. Ege bölgesine ait türküler yer almamakta, fakat genel anlamda yöresel çeşitlilik göze çapmaktadır.
- ✓ 8. Sınıflar müzik ders kitabında İzmir, Eskişehir, Ordu, Malatya, Aydın / Nazilli, Erzincan / Tercan, Kırşehir, Denizli / Honaz, Kayseri, Şanlıurfa, Trabzon, Azerbaycan, Kıbrıs, Özbekistan, Çanakkale /

Biga, Çankırı / Çerkeş, Ağrı / Eleşkirt ve Ankara / Ayaş türkülerine yer verilmiştir. 8. Sınıflar müzik ders kitabı haricinde, türkü coğrafyası göz önüne alınarak Türkiye sınırları dışında yer alan Türklerin Türk halk müziği repertuarına kazandırdığı eserlere yer verilmediği tespit edilmiştir.

- ✓ Yöresel çeşitliliğin Türk halk müziği tarihsel derinliğini ve zengin bir yapıda oluşunu ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir. Bu önemin öğrencilere kazandırılması ve farkında olmalarının sağlanması gerekmektedir. Bu bakımdan ders kitaplarında yer alacak türkülerini seçerken türkü coğrafyasını göz önünde tutmak gerekir.

3.3. Üçüncü alt probleme Ait Bulgular

5., 6., 7. ve 8. Sınıflar müzik ders kitaplarında Türk halk müziğinin sözsüz (çalgısal) eserlerine yer verilmemiştir. Türk halk müziği öğelerinin aktarılması açısından baktığımızda, sözsüz ezgilerin de ders kitaplarında yer alması gerekmektedir.

- ✓ 6. ve 8. Sınıflar müzik ders kitaplarında Türk halk müziği ile ilgili bilgi aktarımı yapılmaktadır. Bu bölümde Türk halk müziğinde sözlü ve sözsüz ezgilerin var olduğuna ve sözlü ezgi çeşitlerine değinilmektedir.
- ✓ Ders kitaplarındaki sözlü ezgilere baktığımızda acı, sevgi, hasret, gurbet, kahramanlık, özlem, bağlılık, aşk v.b. konuların işlendiği görülmektedir.

3.4. Dördüncü alt Probleme Ait bulgular

- ✓ Türk halk müziğinin zengin yapısını ortaya koyan yönlerden biri de çalgı aleti çeşitliliğidir. Bu zenginliğin öğrencilere kazandırılarak farkındalık oluşturulması ve kendi kültürel birikimini tanıyarak yaşama - yaşatma yolunda bilinçlenmesi önem arz etmektedir.
- ✓ 5. Sınıflar müzik ders kitabında, Türk halk müziği çalgıları konu başlığı altında olmasa da ders kitabı kapağında ve farklı konular içerisinde Türk halk müziği çalgılarına yer verilmiştir. Bu yer verilme durumu, Türk halk müziği çalgılarının çeşitliliği açısından bakıldığında yeterli düzeyde değildir.
- ✓ 6. Sınıflar müzik ders kitabında farklı konular içerisinde Türk halk müziği çalgı aletlerine yer verilmiştir. Ayrıca Türk halk müziği başlığı altında Türk halk müziği çalgı çeşitlerine büyük ölçüde yer verilmiştir.
- ✓ 7. Sınıflar müzik ders kitabı kapağında bağlama çalan öğrenci topluluğuna, çalgı türleri ve toplulukları başlığı altında da Türk halk müziği ve Türk dünyası halk çalgılarına yer verilmiştir.
- ✓ 8. Sınıflar müzik ders kitabında Türk halk müziği çalgıları, farklı konular içerisinde ve görsel materyal olarak yer aldığı gözlemlenmektedir. Bu ders kitabında Türk halk müziği çalgıları konu başlığı altında kapsamlı bir halde ele alınmamıştır.

3.5. Araştırma İle İlgili Görüşme Yapılan Öğretmenlerden Elde Edilen Bilgilere Ait Bulgular

3.5.1. Müzik Ders Kitaplarında Yer Alan Türkülerin Kültürel Değerlerimizi Yansıtma Durumu İle İlgili Görüşleriniz Nelerdir?

Ö1: “Her ne kadar “Müzik evrenseldir” ifadesini sıkça duyuyor olsak da, dünyadaki her bölgenin kendine has bir müzik kültürü vardır. Bu kültür, o toplumun ortak yaşamında var olan tüm kesitlerin ürünüdür. Müzik de toplum kültürünün evrenselleşebilme potansiyeli olan yansımasıdır. Bu bağlamda elbette bizim türkülerimiz de bizim toplum kültürümüzü yansıtmaktadır.”

Ö2: “Müzik ders kitaplarında yer alan türkülerin kültürel değerlerimizi tam anlamıyla yansıttığını düşünmüyorum. Türkülerin sadece bir müzik eseri olmasının yanında Türk halkının müzikal anlamda kendini anlattığı, kültürel birikimini yansıttığı önemli bir vesikadır. Ders kitaplarında yer alan türkülerini belirlerken kültürel değerlerimizi en iyi şekilde yansıtabilme yönüne de özen göstermek gerekir.”

Ö3: “Yeterli düzeyde olduğu kanısındayım.”

Ö4: “Ders kitaplarında yer alan türkülerin kültürel değerlerimizi yansıttığını düşünüyorum.”

Ö5: “Genel anlamda kültürel değerlerimizi tam anlamıyla yansıtmıyor. Ders kitaplarındaki (yeterli düzeyde olmasa da) türkülerini göz önüne alırsak, çok az da olsa kültürel değerlerimizi hissettirdiğini düşünüyorum. Tabii bu yeterli, istenilen düzeyde değildir.”

Ö6: “Bence ders kitaplarındaki türküler kültürel değerlerimizi yeteri kadar yansıtıyor.”

Ö7: “Müzik ders kitaplarında yer alan türküler kültürel değerlerimizi çoğunlukla yansıtıyor.”

Ö8: “Türküler, değerlerimizi yansıtan müzik eserleridir. Her türkü ait olduğu yörenin değerlerini taşır. Ders kitaplarındaki türküler yöresel çeşitlilik dikkate alınarak seçilmediği için kültürel değerlerimizi yansıtma eksik kaldığını görüyorum.”

Ö9: “Ders kitaplarındaki türkülerin kültürel değerlerimizi kısmen yansıttığını düşünüyorum. Kültürel değerlerimizin tam anlamıyla yansıtılması için her yöreden türkülere yer vermek gerekir. Bu açıdan bakarak kısmen yansıttığını söylüyorum. Türkülerin ait olduğu yöreleri dikkate alarak, ders kitaplarında yer alacak türkülerin farklı yöreden olmasına ve her yöreden türkülerin ders kitaplarında yer almasına dikkat edilmelidir.

Görüşleri alınan müzik öğretmenlerinin çoğunluğu, müzik ders kitaplarında yer alan türkülerin kültürel değerlerimizi yeteri kadar yansıttığı görüşünde oldukları görülmektedir. Kısmen veya yansıtmıyor görüşünde olanlar da, ders kitaplarında yer alan türkülerin her yöreyi yansıtacak boyutta olmadığını vurgulamaktadırlar.

3.5.2. Türk halk müziğinin müzik eğitimi müfredatında yeterli düzeyde yer verilip verilmediği ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

Ö1: “Türk halk müziğinin müfredatımızda yeterli düzeyde yer almadığı kanaatindeyim. Çocuklarımızın halk kültürünün temel taşlarından olan halk türkülerini daha fazla tanımaları, içeriğini anlamaları ve de benimsemeleri gerektiğini düşünüyorum.”

Ö2: “Türk halk müziği müfredatta yeterli düzeyde yer almamakta. Repertuar seçimi daha iyi olabilir. Kendi kültürümüzü yansıtan türküler yerine öğrencilerin rap, hip pop gibi müzik türlerine yönelme durumu söz konusu. Öğrencilerin ilgisini çekebilecek türkülerin ve türkü formunda eserlerin seçilmesi gerekir.”

Ö3: “Müfredatta kısmen yeterli düzeyde yer verildiğini görüyorum. Türk halk müziği müzik eğitiminin temelini oluşturmalı. Öğrencilere kazandırılacak bütün müzikal bilgiler Türk halk müziği aracılığıyla olmalıdır. Müfredatta bir disiplin içerisinde bunların yer alması lazım. “Türk halk müziğinin müzik eğitimi müfredatında yeterli düzeyde olmadığını düşünüyorum.

Ö5: “Türk halk müziğinin müfredatta yeterli düzeyde yer verilmediğini düşünüyorum. Müfredat içerisinde, öğrencilere tüm yönleriyle Türk halk müziğini kazandırabilecek düzeyde yer vermek gerekir.”

Ö6: “Türk halk müziğinin müzik eğitimi müfredatında yeterli düzeyde yer verildiğini düşünüyorum.”

Ö7: “Bence Türk halk müziği, müzik eğitimi müfredatında yeterli düzeyde yer veriliyor.”

Ö8: “Çok yeterli değil. Genç beyinlere verilecek halk müziği eğitimi onları kendi kültürlerine güçlü bağlarla bağlayacaktır. Bundan dolayı müzik eğitimi müfredatında yeterli düzeyde Türk halk müziğine yer vermek gerekir.”

Ö9: “Bu sene kullandığımız kitaplarda müfredatta daha öncekilere göre daha geniş kapsamlı diyebilirim. Türk halk müziğine müfredatta daha fazla yer verilebilir. Bir de yer verilirken belirli bir düzende olması öğrencilerin kavraması açısından daha iyi olabilir.”

Ö10: “Kesinlikle yetersiz olduğunu düşünüyorum. Öğrencilerin Türk halk müziği ve ya genel olarak Türk müziği ile ilgili görüşleri çok sınırlıdır. Bu durum Türk halk müziğinin müzik eğitimi müfredatında yeterli düzeyde yer verilmediğinin ürünüdür.”

Görüşme yapılan müzik öğretmenlerinin çoğu, Türk halk müziğinin müzik eğitimi müfredatında yeterli düzeyde yer verilmediği görüşünde birleşiyorlar. Öğretmenlerden biri, müfredatta Türk halk müziğine yeterli düzeyde yer verildiğini ifade ederken, üç müzik öğretmeni ise halk müziğine yer verilme durumunu kısmen yeterli bulmuştur.

3.5.3. Müzik eğitimi müfredatında Türk halk müziğine yer verilmesinin önemi hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Ö1: “Eğer çocuklarımız halk üretimi kültürel mirasımız olan Türk müziği hakkında gerekli bilgilendirmeler yapılarak donanımlı hale getirilirse, içine doğduğu toplumu daha iyi tanır ve tanımlar. Kendisinin de mensubu olduğu bu topluma sahip çıkar, yalnızlık duygusuna hiçbir zaman kapılmaz ve güçlü olduğunun

farkına varır. Bu durumda olan bir birey, toplum için de faydalı işler yapmaya gayret eder.”

Ö2: “Türk halk müziği bizim müziğimiz. Öğrenciye kazandırma yolunda müzik eğitimi müfredatında Türk halk müziğine yer vermek gerekir. Yaşanmış türkü hikâyelerinden, çalgılardan, türkü çeşitlerinden yola çıkarak Türk halk müziği değerlerini öğrenciye etkili bir şekilde benimsetebiliriz.”

Ö3: “Öğrencilerin kendi müziğini öğrenmesi önemlidir. Bizler bazen öğrencilerin Türk müziğine karşı yaklaşımlarını, tutumlarını haklı olarak eleştiriyoruz. Öğrenciler kendi müziklerini tanımıyorlar. Emin olun tanısalar, kendi müziğimizin derinliğini fark etseler, durum olumlu yönde çok farklı olur. Bu yüzden müfredatta Türk halk müziğinin yer alması çok önemlidir.”

Ö4: “Öğrencinin önce kendi müziğini tanımasına fırsat verilmeli. Kendi müziğini öğrenmenin yanı sıra kendi kültürünü tanıması ve aidiyet duygusu kazanması da bu yolla olabilir” “Öğrencinin kültürel değerlerini tanıma yollarından biri olan Türk halk müziğinin müzik eğitimi müfredatında yer verilmesi kültürün devamlılığı açısından önemlidir.

Ö6: “Müfredatta Türk halk müziğine yer verilmesi önemli ve gereklidir. Kulaktan eğitim yapmaya çalışıyoruz. Bu açıdan öğrencinin kendine yakın hissettiği veya hissedebileceği tarz olan Türk halk müziği, kazanım sağlamak açısından yardımcı olmaktadır.”

Ö7: “Türk halkının öz müziği olan Türk halk müziğinin gündemde kalması, unutulmaması, gelecek nesillere iyi aktarılabilmesi için müzik eğitimi müfredatında Türk halk müziğine yer verilmesi gerekir.”

Ö8: “Öğrenciler arabesk, arabesk rap gibi müziklerle ilgileniyorlar. Bu beni rahatsız ediyor. Dinlenen müziğin kişiliği etkilediğini göz önüne alırsak türküler her anlamda olumlu yönde etki edecektir. Bu yüzden müfredatta halk müziğine yer verilmesi çok önemlidir.”

Ö9: “Müzik eğitimi müfredatında Türk halk müziğine yer verilmesi tabii ki çok önemli. Öğrencinin kendi gelenek ve göreneklerini öğrenmesi, kendi müziğini tanıması öğrencinin kendini bulmasını sağlayacağını düşünüyorum. Halk müziğinin yaşaması adına da müzik eğitimi müfredatında Türk halk müziğine yer verilmesi gerekiyor.”

Ö10: “Bir millet müziği ile varlığını hissettirir. Yaşanmışlıklarla bezenmiş, kültürel değerlerimizi taşıyan Türk halk müziğinin müzik eğitimi müfredatında yer alması ve sonrasında öğrenciye kazandırılması önemlidir.”

Müzik eğitimi müfredatında Türk halk müziğine yer verilmesinin; öğrencinin ait olduğu toplumu tanıması, kendi müziğini tanıması, kültürel değerlerine sahip çıkması ve gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde aktarabilmesi, aidiyet duygusu kazanması açılarından önemli olduğu müzik öğretmenleri tarafından vurgulanmaktadır. Görüşleri alınan müzik öğretmenlerinin tamamı müzik eğitimi müfredatında Türk halk müziğine yer verilmesi gerektiğinin önemine dikkat çekmişlerdir.

3.5.4. Müzik ders kitaplarında yer alan Türk halk müziğine dayalı müzikler (türkü, türküye benzer beste) sizce yeterli mi, yetersizse eksik yönleri nelerdir?

Ö1: “Yeterli değil. Türkiye bir bütündür ve bütün olarak ele alınmalıdır. Bir yöreye veya bir ilimize ait türkü geneli ifade edemez. Bunun için hemen her ilimizi yansıtabilen en az bir türkünün kitabımızda yer alması gerekmektedir. Yani müzik kitaplarının biraz daha kalınlaşmaya ihtiyacı var.”

Ö2: “Müzik ders kitaplarında yer alan türküler öğrenci üzerinde yeterli etkiyi oluşturmuyor. Öğrencinin dünyasından uzak kaldığını görüyorum. Çeşitli ortamlarda görüşlerimizi belirtmemize rağmen oluşturulan kitaplarda benzer sorunlar devam etmekte.”

Ö3: “Şuan kullanılmakta olduğumuz ders kitaplarındaki türkü sayısı bence gayet yeterli düzeyde. Fakat bazı türkülerin öğrenci düzeylerinin üzerinde olduğunu görüyorum.”

Ö4: “Ders kitaplarındaki türkü sayısının yetersiz olduğu kanaatindeyim. Türkü sayısını arttırırken de türkü seçimine dikkat edilmeli. Ezgisi kulakta kalıcı, özellikle hareketli türkülere daha çok yer verilmelidir.”

Ö5: “Ders kitaplarında genelde Türk halk müziğinden, özelde türkülerden yeterince faydalanılmıyor. Ders kitaplarında var olan bazı türkülerdeki notalarının sadeleştirilerek kullanılması ve Türk halk müziği arızalarını kullanmadan bazı türkülerin yazılmış olması eksiklik oluşturmaktadır. Türkülerin yeteri düzeyde yer almasının yanında, özünü bozmadan kullanılmasına da dikkat edilmelidir.”

Ö6: “Kitapta yer alan türküler bence çok yeterli değil. Daha fazla türkü örneklerinin yer alması gerekir. Türk halk müziğinin bölgeden bölgeye, yöreden yöreye, ilden ile gösterdiği çeşitliliğin tam yansımadağı kanaatindeyim. Bu açıdan eksik kalmaktadır.”

Ö7: “Müzik ders kitaplarında yer alan türküler bence yeterlidir.”

Ö8: “Ders kitaplarındaki türküler yeterli değildir. Yöresel çeşitliliği artırarak daha fazla türkünün ders kitaplarında yer alması sağlanmalıdır. Hem 6. sınıf ders kitabında hem de 8. sınıf ders kitabında aynı türkünün yer alması gibi durumlar, geniş türkü repertuarının ders kitaplarına tam yansımadağı örneklemektedir.”

Ö9: “Daha önceki senelerde kullanılan kitaplardaki türkü sayılarına göre bu sene türkü sayısında artış var. Bu artış önemli ama genel anlamda bakarsak bu artışı kısmen yeterli görüyorum.”

Ö10: “Kitaptaki türküler bence yeterli. Başka türküler eklenmesi gerekirse, öğrenci üzerinde yaşanmış öyküleriyle etki bırakacak türkülere yer verilmelidir.”

Görüşleri alınan müzik öğretmenlerinin üçü yeterli, biri kısmen yeterli, altısı ise müzik ders kitaplarında yer alan Türk halk müziğine dayalı müziklerin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Bu yetersizlik, Türk halk müziğindeki yöresel çeşitliliğin ders kitaplarına yansımamış olmasına bağlanmaktadır. Ayrıca farklı sınıflara ait müzik ders kitaplarında aynı türkülerin yer alması, Türk halk müziği repertuarının ders kitaplarına yansımadağı sorunlar olduğunu gözler önüne sermektedir.

3.5.5. Türk halk müziği repertuarından seçilmiş eserler yoluyla yapılan müzik eğitiminin derse olan katkısını nasıl değerlendirirsiniz?

Ö1: “Derse katkısı olduğu kesin fakat bir önceki soruyu yanıtlarken de ifade ettiğim gibi yeterli değil. Yeni nesil yavrularımız maalesef popüler kültür adı verilen bir girdabın içindedir. İş bu haldeyken sırf döneme uyum sağlamak için anlamsız, içi boş hatta edepsiz içerik barındıran yeni üretimleri desteklemek yerine, bize ait olana sahip çıkıp yeni üretimlerle kıyas yapabilecekleri düzeyde eğitim kalitesini arttıracak çalışmalar yapsak daha iyi olacak bence.”

Ö2: “Türk halk müziği eserleriyle öğrencilerin daha istekli ve daha verimli bir ders işlediklerini söyleyebilirim. Etkileşimli tahtadan türkü sözlerini yansıtıyorum. Sözleri öğrenciler defterlerine yazarken farklı sanatçılardan bu türküyü dinletiyorum. Daha sonra ben, çalgı aleti eşliğinde öğrencilere öğretmeye çalışıyorum. Türküler söyleyerek bu yolla ders işlediğimizde öğrencilerin derse karşı ilgilerinin arttığını görüyorum.”

Ö3: “Kendi öz müziğini öğrenmiş bir kitlenin oluşması çok değerli. Derslerde türkü öğrettiğimde öğrencilerin derse katılımının arttığını ve daha istekli olduklarını görüyorum. Oluşan bu ortam neticesinde ders işleme kalitesinin hissedilebilir düzeyde arttığını söyleyebilirim.”

Ö4: “Derslere çok büyük katkı sağladığını görüyorum. Olumlu dönütler alıyorum. Öğrenciler kendi kültürel değerlerini yansıtan eserleri söylerken daha çok beğeniyorlar ve daha istekli söylüyorlar.”

Ö5: “Müzik eğitiminde türkülerin yer alması, öğrencilerin derse karşı ilgilerini çekmektedir. Bu tarz bir eğitim, Türk halk müziğinin yaşamını sağlıklı bir şekilde devam ettirmesini sağlaması ve öğrencileri bilinçlendirmesi bakımından değerlidir.”

Ö6: “Türküler bir birikim ürünüdür. Önemli bir değerdir. Derste konuları işlerken türkülerden yararlanmak dersin işlenişini olumlu yönde etkiliyor. Öğrenci türküyü kavradıktan sonra daha şevkli bir şekilde söylüyor ve derse katılım düzeyini de artırıyor.”

Ö7: “Ders kitaplarında var olan türkülerle yapılan müzik eğitiminin derse çok büyük etkisi yok. Ancak türkülerin yaşanmış öykülerini işliyor olmamız çocuklarda, Türk kültürünü tanıma ve öğrenme açısından çok etkili oluyor.”

Ö8: “Kesinlikle olumlu yönde katkı sağlıyor. Öğrencinin kendi kültürünü tanıması çok önemlidir. Bu tanıma işi için Türk halk müziği önemli bir materyaldir. Türküler bizdendir. Bizi anlatır. Bize ait olan bu türküler de gelecek nesillere aktarılma adına ders kitaplarında, bir disiplin içerisinde türkülere yer vermek gerekir. Derste türkü söyletirken bu düşünceyle yaklaşıyorum. Öğrencilerin derse katılımını attırdığını söyleyebilirim.”

Ö9: “Türk halk müziği repertuarından seçilmiş türkülerin derse çok katkı sağladığını görüyorum. Türküleri

çocuklar çok seviyor. Bu durum öğrencilerin ilgi ve alakalarını olumlu etkiliyor. Özellikle hareketli türkülerde dersler daha keyifli hal alıyor. Ders işlenişini olumlu yönde etkiliyor.”

Ö10: “Türküler yoluyla yapılan müzik eğitimi, öğrencilerin derse katılımını kuvvetlendiriyor. Öğrencilerin bu yolla, müzik, kültürel değerler, millet, birlik - beraberlik, yurt, tarihi süreç v.b. açılardan aydınlanmaları ve duygusal anlamda bu kavramları hissetmeleri gerçekleşiyor.”

Türk halk müziği repertuarından seçilmiş eserler yoluyla yapılan müzik eğitimi esnasında öğrencilerin daha istekli oldukları görüşünü paylaşan çoğu müzik öğretmenleri, bu yolla verimli ve eğlenceli bir şekilde ders işlediklerini söylemektedirler. Türkülerin, öğrencinin derse karşı ilgisini çekmekte önemli bir materyal olduğu vurgusu yapılsa da, bir müzik öğretmeni ders kitaplarında var olan türkülerle yapılan müzik eğitiminin derse çok büyük etkisinin olmadığı görüşünü paylaşmıştır.

3.5.6. Türküleri öğrencilere öğretirken halk müziği çalgılarına ihtiyaç duyuyor musunuz?

Ö1: “Evet, ihtiyaç duyuyorum. Tekdüze bir şekilde öğretim yapmanın etkili olmadığını düşünüyorum. Çocuklar canlandırıcı etkisi olan renkli her şeyden mutlu oluyor. Çalgı aletleri de müzik dersinin en canlı renklerini oluşturuyor. Dikkatlerini cezbedip kolay odaklanmalarını sağlıyor.”

Ö2: “Üniversitede aldığım eğitimden dolayı orgu daha rahat kullanıyorum. Türkülere orgla eşlik ediyorum. Aldığım bağlama eğitimi yetersiz düzeyde olduğu için derslerde kullanmayı tercih etmiyorum. Derste türkü seslendirirken halk müziği çalgılarına ihtiyaç duyuyorum fakat anlattığım nedenlerden dolayı orgu tercih etmek zorunda kalıyorum. İmkanım olsaydı, üniversite eğitimim sırasında halk müziği çalgı aletlerinden bir kaçının eğitimini almak isterdim. Hem öğrencilerin ilgisini çekmede, hem de bu alanda öğrencilerin bilgi birikimlerini arttırmada çok fayda sağlayabilirdim.” Ö3: *“Evet, ihtiyaç duyuyorum. Derslerde özellikle bağlama çalmaya özen gösteriyorum. Halk müziği çalgıları olmadan türkü öğretiminin tatsız tutsuz bir yemek gibi olacağını düşünüyorum.”*

Ö4: “İhtiyaç hissediyorum. Çünkü Türk halk müziğinin kendine özgü yapısı var. Bunu da halk çalgılarıyla daha iyi yansıtabiliriz. Bu yüzden derslerde türkü öğretimi esnasında Türk halk çalgılarına ihtiyaç hissediyorum. Ayrıca öğrencinin kendi müzik yapısına ait çalgıyı canlı bir şekilde duyması, görmesi de başka açıdan önemli.”

Ö5: “Türküleri öğretirken elbette halk çalgılarına ihtiyaç duyuyorum. Türküleri öğretirken, seslendirirken halk çalgılarını kullanmak öğrenciyi olumlu yönde etkiliyor. Türk halk müziğine özgü seslerin sağlıklı bir şekilde duyumu için de halk çalgılarına ihtiyaç duyuyoruz.”

Ö6: “Bir halk müziği çalgısıyla ders işlemek birçok açıdan fayda sağlamaktadır. Türkülere eşliğin yanı sıra, öğrencinin canlı bir şekilde çalgı aletini gözlemlemesini de sağlar. Bizim okulun durumundan dolayı türkülere orgla eşlik ediyorum. Orgda bağlama sesini açarak çalmaya çalışıyorum. Türk halk müziğinin farklı çalgılarını derste kullanmak isterdim. Büyük bir etki oluşturacağına inanıyorum.”

Ö7: “Türküleri öğrencilere öğretirken bir halk müziği çalgısının olması şart değil. Fakat halk çalgısıyla dersin işlenmesi fayda sağlar.”

Ö8: “Evet, ihtiyaç duyuyorum. Gitarla türkülere eşlik etmeye çalışıyorum. Gitar eşliğinde söylenen türkü ile bağlama eşliğinde söylenen türkü arasında duygu farklılığı olduğunu düşünüyorum. Hem öğrencinin kendi kültürüne ait bir çalgıyı yakından görmesi, sesini duyması da olumlu bir etki oluşturur.”

Ö9: “Evet, ihtiyaç duyuyorum. Öğrencilere halk müziğine ait özel sesleri duyurabilmek ve öğrencilerin kendi müziğine ait çalgıları tanıtabilmek adına önemli olduğuna inanıyorum. Tam hakimiyetim olmasa da derslerde bağlamayı kullanmaya çalışıyorum.”

Ö10: “Türküleri öğretirken kesinlikle halk müziği çalgılarına ihtiyaç duyuyorum. Derslerde bağlama, cura ve divan sazı kullandığım oldu. %100 verim elde ettim. Teke yöresine ait bir türküde sipsi kullandım, öğrencilerin olağan üstü ilgisini çekti. Halk müziği çalgılarını sınıfta kullanmak ve ya en azından sınıf ortamında öğrencilerin dokuna bilmelerini, inceleyebilmelerini sağlamak öğrencilerde olumlu etkiler oluşturuyor.”

Görüşlerini paylaşan müzik öğretmenlerinden biri, türkü öğretiminde halk müziği çalgılarını kullanmanın şart olmadığını söylemektedir. Fakat halk çalgısıyla ders işlenmenin fayda sağlayacağına değinmektedir. Geri kalan diğer dokuz müzik öğretmeni, türküleri öğrencilere öğretirken halk müziği çalgılarına ihtiyaç

duydıklarını dile getirmektedirler. İhtiyaç duyduğunu ifade eden müzik öğretmenlerinden biri, aldığı bağlama eğitiminin yetersiz düzeyde olduğuna, bu yüzden derslerde kullanmayı tercih etmediğine değinmektedir. Halk çalgılarının kullanmanın öğrenciyi olumlu yönde etkilediği ve Türk halk müziğine özgü seslerin sağlıklı bir şekilde duyumu için halk çalgılarının derslerde kullanılması gerektiği üzerinde durulmaktadır.

3.5.7. Ders kitaplarında bulunan halk türküleri dışında başka halk türkülerini de derslerinizde kullanıyor musunuz?

Ö1: “Evet kullanıyorum. Destekleyici başka türkülerden örnekler sunmak birçok anlamda fayda sağlıyor. Mesela kitaptaki türküyü bilmeyen çocuklar, muadili olan başka örnekleri duyunca çoğu zaman bildiklerini ifade edip o türküyü söylemeye başlıyor. Bu derse olan ilgilerini arttırıyor.”

Ö2: “*Ders kitaplarında yer alan halk türküleri dışında başka halk türkülerini de kullanıyorum. Öğrencilerin ilgisini çeken türküleri tespit edip bunlara derslerimde yer veriyorum. Ders kitaplarında yer alan türküleri öğretirken aldığım tepkiye bakarsak, benim belirlediğim türküleri öğretirken aldığım tepki daha olumlu.*”

Ö3: “*Öğrencilerin isteklerini dikkate alarak kitapta yer alan türküler dışında uygun türküleri kullanıyorum.*”

Ö4: “*Fazlasıyla kullanıyorum. Ders kitabından kullandığım türkü sayısı çok azdır. Bu konuda ders kitaplarındaki türküleri revize etmek ve sayısını arttırmak gerekiyor.*”

Ö5: “*Ders kitapları dışındaki türküleri de ihtiyaç doğrultusunda kullanıyorum. Türkü formunda bestelere de yer veriyorum.*”

Ö6: “*Evet, ders kitaplarındaki türküler dışında başka halk türkülerini de kullanıyorum. Bazı türküler ritmik açıdan ağır geliyor. Ders kitapları haricinde seçtiğim türkülerin hareketli olmasına özen gösteriyorum.*”

Ö7: “*Evet kullanıyorum. Türk halk müziği repertuarından türküler seçerek bunları öğrencilere öğretiyorum.*”

Ö8: “*Ders kitaplarındaki türküler dışında kendi repertuarımdan birçok türkü kullanıyorum.*”

Ö9: “*Ders kitaplarındaki türküler haricinde başka kitaplarda yer alan türküleri de kullanıyorum. Öğrencilerin çabuk adapte alabileceğini düşündüğüm türküleri seçerek değerlendiriyorum.*”

Ö10: “*Ders kitapları dışındaki türküleri derslerde kullanıyorum. Konu yapısına uygun türkü repertuarından eserler seçerek, öğrencinin konuyu algılamasını sağlamaya çalışıyorum.*”

Görüşleri alınan müzik öğretmenlerinin tamamı müzik derslerinde, ders kitaplarında bulunan halk türküleri dışında başka halk türkülerine de ihtiyaç duyduklarını, yer verdiklerini söylemektedirler.

3.5.8. Ders kitaplarında yer almasını istediğiniz türküler var mı?

Ö1: “*Çokça var tabii. Önceki sorulardan birinde her ilimize ait en az bir türkünün kitapta yer alması gerektiğini ifade etmiştim. Bu türkülerin doğduğu bölgeyi, yöreyi ve ili temsil edebilecek nitelikte olması gereklidir. Tek tek türkü ismi de verebilirim ama şu açıklamadan sonra galiba saymama çok da lüzum yok gibi.*”

Ö2: “*Yeni cami avlusu, Halkalı şeker, Hacel obası, Cilveli oy nanayda... aşağı yukarı benim belirlediğim on beş türkü var. Bunların ders kitaplarında yer almasını isterim.*”

Ö3: “*Gerizler başı, Allı gelin gibi türkülerin yanı sıra gündemde olan türküler de ders kitaplarında yer alabilir.*”

Ö4: “*Ders kitaplarındaki türküler haricinde başka halk türkülerine derslerde yer verdiğimi söylemiştim. Burada türkü ismi verme yerine türkü seçiminde genel, olması gereken özelliklere değinmek istiyorum. Sözleri ve müziği öğrencinin düzeyine uygun olan, öğrencinin ilgisini çekebilecek, keyifle icra edilebilecek türküler olmalıdır.*”

Ö5: “*Öğrencilerin ses aralıkları dikkate alınarak, türkülerin gerçek notalarını kullanmak kaydıyla ders kitaplarında halk ezgilerine daha fazla yer verilmelidir.*”

Ö6: “Sözlü oyun havaları olabilir. Bütün sınıfların hep beraber söyleyebileceği bir türkü repertuarı oluşturulabilir.”

Ö7: “Var olan türküler dışında, ders kitaplarında yer almasını istediğim türkü yok.”

Ö8: “Milli ruhu anlatan türküler olabilir. Kahramanlık türküleri daha yoğun olabilir. Günümüz ve evvelce yaşamış halk ozanlarına ait türküler olabilir... Ders kitaplarında, öğrenci düzeyi gözetilerek bu konu ve yapıdaki türküler yer alabilir.”

Ö9: “Öğrencilerin severek söyledikleri birkaç türkü var. Edremit 'in gelini, Hacel obası, Karahisar kalesi... bu türkülerin ders kitabında yer almasını isterim.”

Ö10: “Ders kitaplarında yer alabilecek türkü sayısı çok fazla. Bu türkülerini seçerken birçok açıdan yaklaşarak hassas davranmak gerekir. Ders kitaplarında yer almayan, benim derslerde kullandığım türkülere “Kara toprak, Dostum dostum, Cemilemin gezdiği dağlar meşeli...” örnek olarak verebilirim.”

Görüşleri alınan müzik öğretmenlerinden biri hariç diğerleri, müzik ders kitaplarında yer almasını istedikleri türkülerin olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin ilgisi, ihtiyacı ve düzeyi dikkate alınarak, ders kitaplarında yer alabilecek türkülerini seçmek gerektiğini vurgulamışlardır.

3.5.9. Lisans eğitiminde müzik öğretmenine yetecek kadar Türk halk müziği ile ilgili eğitim veriliyor mu?

Ö1: “Yeterli eğitimin verildiğini söyleyemem. Hatta müzik alanına gereken itibarın verilmeme sebebinin buna bağlıyorum. Biz alanımızda donanımlı şekilde mezunlar veremedikçe, sonrasında kaliteli bir müzik öğretimi de yapılamayacak. Her şeyde olması gerektiği gibi, bu alanda da değerler eğitimi kapsamında müzik öğretmeni adaylarının bilinçlendirilmesi, teknik konulardan önce toplumsal algı düzeltme çalışmaları yaparak müziğin manevi değerinin anlaşılması ve içselleştirilmesi elzemdir.”

Ö2: “Lisans eğitimimde yeteri kadar Türk halk müziği eğitimi almadım. Sadece üç yarım dönem bağlama eğitimi aldım. Lisans eğitiminde Türk halk müziği nazariyatı ve repertuarı eğitimi verilmesi gerekiyor. Mezun olduktan sonra göreve başlandığında bu eksiklik ortaya çıkıyor.”

Ö3: “Lisans eğitiminde müzik öğretmenini aldığı Türk halk müziği eğitimi kesinlikle yetersiz durumda oluyor. Müzik öğretmeni olduğunda bu eksikliğin farkına varınca kendi çabalarıyla tamamlama yoluna gidiyor.”

Ö4: “Türk halk müziği eğitimi üniversiteden üniversiteye değişim göstermektedir. Örneğin bir müzik öğretmenliği bölümü ile konservatuar arasında halk müziği eğitimi açısından doğal olarak farklılıklar mevcut. Hatta farklı üniversitelerin müzik öğretmeni yetiştiren aynı bölümlerinde dahi farklılıklar olduğunu söyleyebilirim. Benim eğitimimden söz etmek gerekirse, lisans eğitiminde aldığım Türk halk müziği içerikli dersleri yetersiz buluyorum.”

Ö5: “Lisans eğitiminde yeteri kadar Türk halk müziği eğitimi verilmiyor.”

Ö6: “Lisans eğitiminde benim kuşak iyi bir Türk halk müziği eğitimi aldı. Bu eğitimin yeteri kadar olduğunu düşünüyorum. Fakat bizden sonra verilen eğitimin yeterli olmadığını staj için gelen üniversite son sınıf öğrencilerinden gözlemliyorum.”

Ö7: “Müzik öğretmenine lisans eğitimi süresince yeteri düzeyde Türk halk müziği eğitimi verildiğini düşünüyorum.”

Ö8: “Müzik eğitimi almak isteyen bireyin diğer bölümlerde okuyan bireylere göre müzikle daha ilgili olduğu gerçeğinden hareketle, Türk halk müziği ile ilgili zaten daha geniş bilgisi olacağını düşünüyorum. Yani batı müziği eğitimi almış bir öğretmen adayı kendi öz kültürünü bir şekilde biliyordur ya da öğrenecektir. En azından kendini geliştirip kolay bir şekilde icra edebilecektir. Dolayısıyla batı müziği ya da Türk sanat müziği eğitimi alan öğretmen adayına formasyon dersleri, mecburi Piyano ve çalgı derslerinin yanında yoğun halk müziği dersi almasını mantıklı bulmuyorum. Halk müziği ile ilgili yeterli bir eğitim aldığımı düşünüyorum.”

Ö9: “Lisans eğitimimiz sırasında farkında olamıyoruz ama bu alan da yetersiz eğitim aldığımı söyleyebilirim. Hem repertuar hem de nazari bilgi olarak daha iyi bir eğitim almamız gerekirdi. Derslerde bunun eksikliğini çekebiliyorum.”

Ö10: “Lisans eğitiminde müzik öğretmeni olduğumuzda türkülere bu kadar çok ihtiyaç hissedeceğimizi tahmin edemiyoruz. Lisans eğitimi bitip öğretmenlik mesleğine başladığımızda, hem sınıfta ortamında hem de yapılacak etkinlikler için oluşturmamız gereken repertuarı belirlerken bu alandaki eksikliğimiz gün yüzüne çıkıyor. Ben lisans eğitiminde verilen Türk halk müziği eğitiminin yeterli düzeyde olmadığını görüyorum.”

Görüşlerini belirten müzik öğretmenlerinin çoğunda, lisans eğitiminde müzik öğretmenine yetecek kadar Türk halk müziği ile ilgili eğitim verilmediği düşüncesi hakimdir. Buna karşın iki müzik öğretmeni lisans eğitiminde aldığı Türk halk müziği eğitimini ders işleyişini yürütmede yeterli bulmaktadır.

3.5.9. Müzik ders kitaplarındaki türküler öğrencilerin dikkatini ve ilgisini ne ölçüde çekiyor?

Ö1: “Eğer daha önce aşına oldukları bir türkü ise hemen katılım gerçekleşiyor. Kitaplarda genellikle bilmedikleri türküler olduğu için, ilk etapta tepkisiz kalıyor ve sıkılabiliyorlar. İşte bunu engellemek için müzik aletini devreye sokuyorum ve birkaç tekrardan sonra onlar da benimle birlikte söylüyor.”

Ö2: “Müzik ders kitaplarında öğrencilerin dikkatini çeken çok fazla türkü olduğunu söyleyemem. Bu seneki müzik ders kitaplarında türkülere daha fazla yer verilmiş ama yer alacak türküleri seçerken detaylı bir çalışma sergilenmediğini düşünüyorum. Ben bu eksikliği kendi oluşturduğum türkü repertuarıyla gidermeye çalışıyorum.”

Ö3: “5 - 10 Yıl öncesine göre ders kitaplarında yer alan türküler öğrenci ilgisini çekebiliyor. Buna rağmen istenilen düzeyde değil. Her sene okutulacak kitaptaki türkülerin güncellenmesi, gözden geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum.”

Ö4: “Öğretmenliğim süresince gözlemleye bildiğim, öğrencilerin hareketli türküleri daha hevesli seslendirdikleridir. Öğrenciler önceden duydukları ve ya bildikleri türküleri daha içten söyleyebiliyorlar. Mesela Karadeniz yöresine ait türküler hoşlarına gidiyor.”

Ö5: “Daha önceki senelere göre bu sene kullandığımız kitaplardaki türküler, öğrencilerin ilgisi çekiyor. Özellikle türkülerin hikayelerini anlatınca türkülere olan ilginin arttığını görüyorum.”

Ö6: “Ders kitaplarındaki türküleri öğretirken ilgi ölçü biliyoruz. Bazı türkülerde, özellikle hareketli türkülerde öğrencilerin ilgi düzeyinin arttığını söyleyebilirim. Ritmik açıdan ağır yapıları ve ya bazı aksak ritimlileri daha uzun sürede öğrendiklerini gözlemliyorum.”

Ö7: “Müzik ders kitabındaki türküler, öğrencinin ilgi ve dikkatini çok çekmiyor. Ama ders esnasında katılım sağlıyorlar. Öğrencilerin yabancı müziklere karşı ilgileri var.”

Ö8: “Çok fazla ilgi çektiğini söyleyemem. Ben eseri icra edince ya da akıllı tahtada klip izlettiğimde öğrencilerin ilgileri yoğunlaşıyor.”

Ö9: “Ders kitaplarındaki türküleri tanıdıkça ilgi ve alakaları artıyor. Örneğin kitaptaki bir türkü filmde ve ya dizide kullanılmışsa, öğrenci türküyü tanıdığı ve izlediklerinden etkilendiği için türküye daha çok bağlandığını görüyorum. Kitaptaki türkülerin öğrenciler tarafından tanınmasını sağlamak gerekli.”

Ö10: “Ders kitaplarındaki türküler öğrencilerin ilgisini kısmen çekiyor.”

Görüşlerini paylaşan öğretmenlerin çoğu, müzik ders kitaplarında öğrencilerin ilgisini ve dikkatini çeken türkü sayısının az olduğunu vurgulamaktadır. Bir müzik öğretmenin ders kitaplarındaki türkülerin öğrenci ilgisini kısmen çektiği, diğer bir müzik öğretmenin ise ders kitaplarındaki türkülerin öğrenci ilgisini tamamen çektiği görüşü tespit edilmektedir. Hareketli türkülere öğrenci katılımının ve ilgisinin arttığı, öğrencilerin yabancı müziklere karşı ilgilerinin olduğu, türküleri tanıdıkça ilgi ve alakanın arttığı yönünde görüşlere de yer verilmektedir.

3.5.10. Öğrencinin yakın çevresinden öğrendiği şarkı ve türkülerle müzik ders kitaplarında var olan türkülerin birbiri ile uyumu noktasında görüşleriniz nelerdir?

Ö1: “Maalesef çocukların daha önce yakın çevresinde kısmen de olsa aşına oldukları türkülerle, kitaplarda yer alan türküler arasında nadiren bir uyum yakalanabiliyor. Bunun sebebi çocuk ve yakın çevrenin birbirinden kopuk bir hayat yaşıyor olmasıdır. Bu kopukluk her türlü kültür aktarımının gerçekleşebilmesi noktasında büyük bir engel oluşturmaktadır.”

Ö2: “Öğrencilerin yakın çevresinden sağlıklı bir şekilde türkü öğrendiğini zannetmiyorum. Hatta öğrencinin yakın çevresinden Türk halk müziği genelinde bir şey öğrenerek geldiğini düşünmüyorum. Maalesef çevresinde duyduğu müzik halk müziğinden uzak olduğu için öğrenci, Türk halk müziğindeki zengin yapının farkında olamıyor. Derslerde öğrencilere Türk halk müziğini tanıtmak, sevdirmek, bu yolda bakış açısı oluşmasını sağlamak, gelecek nesillerin yakın çevresinden türkülerini öğrenmesine ve Türk halk müziğine değer vermesine yol açacaktır.”

Ö5: “Ders kitaplarındaki türküler bazen, daha önceden bildiklerini söylüyorlar. Ama ilk defa karşılaştıkları türküler çoğunlukta yer alıyor.”

Ö4: “Müzik ders kitaplarındaki türküler kısmen uyumlu. Öğrencinin ders kitaplarında var olan, ilk defa gördüğü türkülere karşı yaklaşımına göre ailesinden, yakın çevresinden duyduğu veya öğrendiği türkülere karşı yaklaşımı daha olumlu oluyor.”

Ö5: “Öğrenci ninnilerle veya çevresinden duyduğu ezgilerle büyür. Öğrencinin okul öncesinde edindiği müzikle, okul çağındaki müzik eğitimini düzenlemek gerekir. Bu açıdan bakarak okuldaki müzik eğitimini iyileştirme işinin yanı sıra, okul öncesinde çocukların maruz kalacakları müziklere dikkat etmeliyiz. Var olan ders kitabında okul öncesinde öğrencinin yakın çevresinden öğrendiği türkülere kısmen yer verilmiştir.”

Ö6: “Öğrenciler önceden yakın çevresinden veya ailesinden bildiği türkülerini daha çabuk öğreniyor. Kulak aşinalığı oluyor. Türkülerini aileleri ile birlikte de dinlediklerini söyleyip önceden bildiklerini anlatıyorlar. Bu ve buna benzer katkılarında dolayı ders kitaplarını oluştururken, genel bilindik türkülere yer verilmesi gerekir.”

Ö7: “Öğrencinin yakın çevresinden duydukları türkülerle, müzik ders kitaplarında var olan türküler arasında bir uyum var.”

Ö8: “Uyum çok fazla yok. Öğrencinin yakın çevresinden duyduğu türkülere kitapta çok az yer verilmiş.”

Ö9: “Öğrencinin şekillenmesinde ailenin yeri önemlidir. Öğrenci anne ve babasından, yakın çevresinden her anlamda etkileniyor. Türkülerle okul öncesinde tanışan bir öğrencinin türkülere bakış açısı, derste türkü öğrenmedeki performansı olumlu anlamda farklı oluyor. Öğrencinin daha önceden duyduğu bildiği türkülere daha içten katıldığını söyleyebilirim. Ders kitaplarını yazarken de bilindik türkülere yer verilmesi gerekir.”

Ö10: “Öğrencileri gözlemlediğimde çoğunun okul dışında türkü dinlemediğini görüyorum. Bu hususta ailenin ve öğrencinin yakın çevresinin etkisi ve ya eksikliği var. Aileye müzik eğitiminin önemi kavratılması, Türk halk müziğinin işlevi hakkında bilinçlendirme yoluna gidilmesi gerekiyor. Öğrencinin yakın çevresinden öğrendiği şarkı ve türkülerle müzik ders kitaplarında var olan türkülerin birbiri ile uyumu bu şekilde sağlanabilir. Bu yolla da müzik eğitimi kalitesinde artış gerçekleşebilir.”

Öğrencinin yakın çevresinden öğrendiği şarkı ve türkülerle, müzik ders kitaplarında var olan türkülerin uyumsuz olduğu, görüşleri alınan çoğu müzik öğretmenleri tarafından dile getirilmektedir. İki müzik öğretmeni ise uyumlu olduğunu söylemektedir. Öğrencilerin yakın çevresinden müzik adına sağlıklı bir kazanım elde edemedikleri, türküye yer verilmediği vurgulanmaktadır.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır;

- ✓ Türk halk müziğinin tanımsal ve tarihsel süreç olarak sistemli bir şekilde ele alınmadığı
- ✓ Türk halk müziği tanımsal ifadesine ve tarihsel sürecine 5. ve 7. sınıflar müzik ders kitaplarında yer verilmediği
- ✓ 6. ve 8. sınıflar müzik ders kitaplarında tanımsal olarak yer verildiği, fakat tarihsel sürece değinilmediği
- ✓ Türk halk müziğinin tanımsal ifadesine ve tarihsel sürecine değinilmemiş olması, Türk halk müziğine ait öğelerin aktarımında eksiklik oluşturduğu

- ✓ 5., 6. ,7. ve 8. sınıflar müzik ders kitaplarında genel melodik yapı olarak kerem dizisi (ayağı) tercih edildiği, bu dizi haricinde garip, misket, bozlak ve müstezat dizileri (ayakları) ne ait türkülere yer verildiği
- ✓ Türkülerin farklı seslere göçürüldüğü ve bu işlem gerçekleşirken Türk halk müziği değiştirenlerinin kullanılmadığı
- ✓ Türk halk müziği değiştirenlerinin ya yok sayıldığı ya da bunların yerine klasik müziğe ve ya Türk sanat müziğine ait değiştirenlerinin kullanıldığı
- ✓ Deęiřtirenin yanlış, eksik kullanılması veya yok sayılması türkü karakterini etkilediği ve dolayısı ile duyum açısından faklılaşmaya yol açtığı
- ✓ Öğrencinin geleneksel yapıyı özümseyememesine yol açacak teknik sorunlara rastlandığı
- ✓ Basit melodik yapılardan kalenteri dizisine (ayağına) ait türkülere yer verilmediği ve dizilere ait türkülere yer verilme durumunda bir düzensizlik olduğu
- ✓ İncelenen ders kitaplarında Türk halk müziği ses sistemi ve melodik yapısı hakkında herhangi bir tanımlamaya veya açıklamaya yer verilmediği
- ✓ 5., 6., 7. ve 8. sınıflar müzik ders kitaplarında genel olarak 2/4'lük, 4/4'lük, 5/8'lik, 7/8'lik ve 9/8'lik ritmik değere sahip türkülerin mevcut
- ✓ İncelenen müzik ders kitaplarında Türk halk müziğinin ritmik yapısını hakkında bilgi veren konulara yer verilmediği
- ✓ İncelenen müzik ders kitaplarındaki türkülerdeki ritmik yapının çoğunlukla; 5/8'lik türkülerde 2+3, 7/8'lik türkülerde 2+2+3, 9/8'lik türkülerde ise 2+2+2+3 kalıplarında oldukları
- ✓ Ders kitaplarında bazı türkülerin ritmik yapılarının değiştirildiği
- ✓ Türk halk müziğinin kendine özgü ritmik yapısını yaşatmak adına öğrencilerin yaş, algı ve hazır bulunuşluk düzeyleri gözetilerek konu ile ilgili kazanımlar edindirmek gerekliliği ve gelecek nesillere aktarım açısından hayati öneme sahip
- ✓ İncelenen ders kitaplarına, geniş ve zengin bir yapıda olan türkü coğrafyasındaki ezgilerin tam olarak yansımadağı
- ✓ 8. sınıflara ait ders kitaplarında, diğer sınıflara ait ders kitaplarına göre daha geniş bir türkü repertuarına yer verildiği
- ✓ Yöresel çeşitliliğin ders kitaplarına yansımadağı, Türk halk müziği tarihsel derinliğini ve türkü coğrafyasının genişliğini ortaya koymasıdağı önem arz etmektedir. Bu durumun öğrencilere kazandırılması ve farkında olmalarının sağlanması gerektiği
- ✓ 6., 7. ve 8. Sınıflar müzik ders kitaplarında Türk halk müziğinin sözsüz (çalgısal) eserlerine yer verilmediği
- ✓ Müzik ders kitaplarındaki sözlü ezgilerde acı, sevgi, hasret, gurbet, kahramanlık, özlem, bağıllık, aşk v.b. konuların işlendiği
- ✓ Türk halk müziğine ait çalgıların öğrencilere tanıtılarak farkındalık oluşturulması gerektiği
- ✓ Ders kitabı kapaklarında ve farklı konular içerisinde Türk halk müziği çalgılarına yer verildiği
- ✓ Müzik ders kitaplarında, Türk halk müziğinin diğer öğelerine nazaran Türk halk çalgılarına daha fazla yer verildiği
- ✓ İlköğretim müzik ders kitaplarında aşk, hasret, kahramanlık, manevilik ve ağıt gibi toplumsal değerlerin yer aldığı
- ✓ Toplumsal değerlerin öğrencilere kazandırılmasının önemi doğrultusunda, farklı değerleri içeren türkülere de yer verilmesi gerektiği
- ✓ Müzik ders kitaplarında, öğrencilere kazandırılması hedeflenen değerlere uygun türkülere yer verilerek, değerler eğitimi konu başlığı oluşturulması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

5. ÖNERİLER

- ✓ Türk eğitim sistemi içerisindeki müzik eğitiminde, Türk halk müziği temelli bir müzik eğitimi politikası geliştirilmelidir.
- ✓ Yakından - uzağa, çevreden - evrene ilkeleri dikkate alınarak, öğrencilerin kendi kültürel değerlerinden hareketle müzik öğrenimlerine yön verilmelidir.
- ✓ Müzik ders kitaplarında yer alan türküler öğrenci ve öğretim ihtiyaçlarını karşılar durumda olmalıdır.
- ✓ Öğrenci yaş ve ihtiyaçları doğrultusunda, Türk halk müziğinin sistemli bir şekilde müzik eğitiminde yer alması sağlanmalıdır.
- ✓ Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda Türk halk müziği eğitimi, içeriği zenginleştirilerek kalitesi arttırılmalıdır.
- ✓ Müzik öğretmeni yetiştirme sürecinde, en az bir halk çalgısını derste kullanabilen öğretmenlerin yetiştirilmesi sağlanmalıdır.
- ✓ Okuldaki sınıf düzeylerine göre Türk halk müziği repertuarı oluşturulmalı, bu repertuar doğrultusunda kitaplar ve CD'ler üretilmelidir.
- ✓ Müzik eğitimi ihtiyacı doğrultusunda, besteleme teknikleri kullanılarak türkü formunda eserler üretilmelidir.
- ✓ Türküler ve Türkü formunda üretilen eserlerle okul müziği dağarcığı oluşturulmalıdır.

KAYNAKLAR

- Aksu, C. (2010). Türkiye'de Eğitim Müziği (1. Basım). İstanbul: Bemol Müzik Yayınları.
- Baştürk, Z., Candan, P., Gönül, M. A., Öztürk, Ö. M. ve Tezcan, H. (2018). Ortaokul ve İmam hatip Ortaokulu 7. Sınıf Müzik Ders Kitabı (1. Baskı). Ankara: Başak Matbaacılık.
- Baştürk, Z., Candan, P., Gönül, M. A., Öztürk, Ö. M. ve Tezcan, H. (2018). Ortaokul ve İmam hatip Ortaokulu 8. Sınıf Müzik Ders Kitabı (1. Baskı). Ankara: Başak Matbaacılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (3. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çakırer, H. S., Avcı, Z. ve Kurtaslan, Z. (2014). İlköğretim Müzik Ders Kitaplarında Halk Türkülerine Yer Verilme Durumunu Değerlendirilmesi. MÜZED Bölge Konferansı, İpek Yolu'nda Müzik Kültürü ve Eğitimi (1. Basım). Ankara: Grafiker.
- Çelik, M., Efendioğlu, Y., Özer, H. ve Özkan, İ. (2018). Ortaokul ve İmam hatip Ortaokulu 5. Sınıf Müzik Ders Kitabı (1. Baskı). Ankara: Başak Matbaacılık.
- Çetinkaya, Y. (1995). İhvan-ı Safa'da Müzik Düşüncesi, İstanbul: İnsan Yayınları.
- Demirel, Ö. (2003). Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kaplan, A. (2008). Kültürel Müzikoloji (2. Baskı). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- MEB (2013). İlköğretim Müzik 6-7-8 Öğretmen Kılavuz Kitabı (2. Baskı). Ankara: Devlet Kitapları.
- Özgül, İ. (2009). Müzik Eğitimi ve Öğretimi (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Uçan, A. (2005). Müzik Eğitimi (3. Basım). Ankara: Evrensel Müzik Evi.
- Uçan, A. (2005). Türk Müzik Kültürü (2. Basım). Ankara: Evrensel Müzik Evi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (7. baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.